

Title	แนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยแบบบูรณาการ โดยใช้วรรณคดีและการแปล : กรณีนักศึกษาชาวญี่ปุ่น สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยโอซากา
Author(s)	Rattanaseriwong, Sangtiean Passapong Pewporchai
Citation	外国語教育のフロンティア. 2025, 8, p. 135-155
Version Type	VoR
URL	https://doi.org/10.18910/100898
rights	
Note	

The University of Osaka Institutional Knowledge Archive : OUKA

<https://ir.library.osaka-u.ac.jp/>

The University of Osaka

แนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยแบบบูรณาการโดยใช้วรรณคดีและการแปล
- กรณีนักศึกษาชาวญี่ปุ่นสาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยโอซากา-

**An Integrated Instructional Approach to Teaching Thai Language
Through Literature and Translation: A Case Study of Japanese Students
in the Thai Program at Osaka University**

Sangtician Rattanaseriwong, Passapong Pewporchai

Abstract

This article presents an integrated approach to teaching Thai language through literature and translation as a foundation, based on a study of third- and fourth-year Japanese students majoring in Thai at Osaka University. The authors collaboratively designed the curriculum for the Thai Literature course and the Thai-Japanese Translation course for the first semester of the 2024 academic year, with an emphasis on integrated, task-based learning to support practical application. In the Thai Literature course, students study Khun Chang Khun Phaen, a well-known piece of Thai folk literature that has influenced the language, society, and culture of Thailand. In the Thai-Japanese Translation course, students practice translating from Thai to Japanese, using picture books and related children's literature as media for translation exercises. Subsequently, students integrate knowledge from both courses to conduct activities where they read Thai stories and introduce aspects of Thai culture to local kindergarten and early elementary school students. This serves as an example of teaching Thai in a coordinate model and simultaneously exemplifies instruction that emphasizes practical work to create collaborative output tasks.

Keywords: การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ, วรรณคดีไทย, การแปลไทย-ญี่ปุ่น

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการนำเสนอแนวทางทางการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยแบบบูรณาการ โดยใช้วรรณคดีและการแปลเป็นสื่อกลาง โดยศึกษาจากกรณีศึกษาชาวญี่ปุ่นชั้นปีที่ 3 และ 4 สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยโอซากา ซึ่งผู้เขียนได้ร่วมกันออกแบบหลักสูตรรายวิชาวรรณคดีไทยและวิชาการแปลไทย-ญี่ปุ่น ประจำภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา พ.ศ. 2567 ให้เอื้อต่อการศึกษาแบบบูรณาการโดยเน้นการปฏิบัติงาน (Tasks) กล่าวคือ ในรายวิชาวรรณคดีไทย ผู้เรียนจะได้ศึกษาเกี่ยวกับวรรณคดีเรื่อง “ขุนช้างขุนแผน” ซึ่งเป็นวรรณคดีไทยพื้นบ้านที่คนไทยรู้จักกันทั่วไป และมีอิทธิพลในด้านภาษา สังคม และวัฒนธรรมของไทย ส่วนในวิชาการแปลไทย-ญี่ปุ่น ผู้เรียนจะได้ฝึกแปลไทยเป็นญี่ปุ่น โดยใช้ทั้งนิทานภาพและวรรณกรรมเด็กที่เกี่ยวข้องเป็นสื่อในการฝึกแปล จากนั้นผู้เรียนจะได้ใช้ความรู้จากทั้งสองวิชามารวมกันเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยให้นักเรียนอนุบาลและชั้นประถมต้นในท้องถิ่น นับเป็นตัวอย่างการสอนภาษาไทยในลักษณะที่ให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน (Coordinate Model) และในขณะเดียวกันยังเป็นตัวอย่างการสอนที่เน้นปฏิบัติงานเพื่อสร้างผลลัพธ์ร่วม (Collaborative Output Tasks) อีกด้วย

บทนำ

ปัจจุบัน การเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศขยายบทบาทและความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกยุคโลกาภิวัตน์ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ทำให้ชาวต่างชาติ โดยเฉพาะชาวญี่ปุ่น หันมาสนใจเรียนภาษาไทยอย่างจริงจังกันมากขึ้น รวมทั้งเกิดความต้องการเรียนรู้ภาษาในระดับสูงขึ้นจากเดิมที่มักจะเรียนกันเพียงเพื่อใช้สื่อสารขั้นต้นเท่านั้น ทำให้สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยโอซากา เล็งเห็นถึงความจำเป็นในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้เป็นหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการที่หลากหลายมากขึ้นของสังคมและผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยที่ใช้ทักษะระดับสูง หรือภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความเข้าใจด้านสังคมวัฒนธรรมและการต่างประเทศ

ตลอดจนภาษาไทยเพื่อใช้งานจริงในสังคมไทย ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาสามารถนำความรู้ความสามารถที่ได้เรียนไปใช้ในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาษาของมนุษย์ เป็นสิ่งหนึ่งที่มีส่วนร่วมสร้างสังคมและวัฒนธรรม ในขณะเดียวกัน สังคมและวัฒนธรรมก็มีอิทธิพลต่อความนึกคิดของมนุษย์ที่จะถูกถ่ายทอดออกมาเป็นการใช้ภาษา ไม่ว่าจะเป็นภาษาพูด ภาษาเขียน หรือภาษาท่าทาง สังคมและวัฒนธรรมกับภาษาจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่สามารถแยกออกจากกันได้ (Labov, 1972: 183-184; Hymes, 1974) สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยโอซากา จึงได้ออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาไทยสำหรับนักศึกษาชาวญี่ปุ่นให้เป็นแบบบูรณาการ ที่มีการเรียนการสอนเรื่องราวเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมไทยควบคู่ไปพร้อมกับเพิ่มพูนทักษะการใช้ภาษา โดยเฉพาะในบริบทการเรียนการสอนภาษาไทยในต่างประเทศเช่นนี้ แม้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงสังคมและวัฒนธรรมไทยได้ทางอ้อมผ่านสื่อออนไลน์ แต่ก็ยังเป็นไปอย่างจำกัดกว่าการศึกษาภาษาไทยในเมืองไทยซึ่งผู้เรียนสามารถสัมผัสเรียนรู้ได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนตลอดเวลา ดังนั้น การจัดการสอนแบบเน้นปฏิบัติงาน (Task-Based Language Teaching หรือ TBLT) จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้ในบริบทการเรียนการสอนภาษาไทยในต่างประเทศ ผู้สอนจึงจะต้องออกแบบกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาที่เกี่ยวข้อง

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ (Interdisciplinary) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเนื้อหาด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ หรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตั้งแต่สองกลุ่มสาระการเรียนรู้ขึ้นไปเข้าด้วยกัน เพื่อมุ่งศึกษาเรื่องราว ประเด็น ปัญหาหรือประสบการณ์เรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างผสมผสานกลมกลืน ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและชัดเจน เกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่ศึกษา ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาพหุปัญญา (Multiple Intelligence) ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ ความคิด ทักษะ ประสบการณ์ที่หลากหลายในลักษณะองค์รวม เพื่อให้นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

ดังที่ได้กล่าวไปในเบื้องต้นไว้ว่า ในบริบทการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะต่างประเทศนั้น การเรียนรู้แบบบูรณาการ จะเกิดขึ้นได้ยากกว่าบริบทการศึกษาภาษาไทยในประเทศไทย โดยเฉพาะหาก ผู้สอนเพียงป้อนความรู้ (Input) ที่เน้นไวยากรณ์ (Grammar-based) หรือความรู้เฉพาะด้านใดด้านหนึ่งใน ห้องเรียนเท่านั้น ดังนั้น การกระตุ้นผู้เรียนให้มีแรงจูงใจและเกิดการพัฒนาปัญญาด้วยการปฏิบัติงาน (Tasks) จึงเป็นกิจกรรมสำคัญหนึ่งที่ขาดไม่ได้ เราเรียกการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติงานเช่นนี้ว่า Task-Based Language Teaching (ซึ่งต่อไปจะขอเรียกว่า TBLT) กล่าวคือ การจัดให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติงาน (Tasks) ที่กระตุ้นให้มีความรู้และทักษะที่ได้เรียนออกมาใช้ (Output) อย่างมีอิสระ รวมทั้งรู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง งาน (Tasks) ที่นำมาให้ผู้เรียนปฏิบัตินี้ จะต้องเป็นงานที่นอกเหนือจากการบ้านหรือการสอบวัดผลในชั่วโมง เรียน เราอาจสรุปได้ว่าสิ่งที่สามารถถือเป็นงาน (Tasks) ได้ จะต้องมีลักษณะตามเงื่อนไข 4 ประการ ดังต่อไปนี้ (Ellis and Shintani, 2013)

1. จะต้องมีการสื่อสารและทำความเข้าใจระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเกี่ยวกับเนื้อหาและจุดประสงค์ ของงานนั้น ๆ
2. จะต้องมีความว่าง (Gap) ที่ผู้เรียนจะต้องแก้ไขเพิ่มเติม อาจเป็นได้ทั้งข้อมูลที่ไม่มีเพียงพอ ความเห็นที่ แตกต่าง หรือปัญหาที่ต้องแก้ไข
3. จะต้องมียุทธศาสตร์ในการเลือกใช้ความรู้ที่ตนเองมี (Resources) ในตอนนั้น โดยไม่ผ่านการชี้แนะอย่าง เป็นรูปธรรมเกินพอดีก่อนล่วงหน้า
4. จะต้องมียุทธศาสตร์ที่คาดว่าจะได้รับการปฏิบัติงานที่ไม่ใช่เพียงการใช้รูปแบบภาษาที่เน้นความ ถูกต้อง

นอกจากนี้ งาน (Tasks) ยังสามารถแบ่งออกได้อีกเป็น 3 ประเภท (Bill&Alessandro, 2015) ได้แก่

1. ปฏิบัติงานการแลกเปลี่ยนข้อมูล (Information-gap Tasks)
2. ปฏิบัติงานแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Opinion-gap Tasks)
3. ปฏิบัติงานเพื่อสร้างผลลัพธ์ร่วมกัน (Collaborative Output Tasks)

งาน 2 ประเภทแรกถือเป็นงานที่เน้นการสร้างเสริมความเข้าใจ (Comprehension Tasks) แต่ประเภทสุดท้ายจะมีลักษณะเป็นงานที่เน้นการสร้างผลงาน (Production Tasks)

ทว่า นอกจากจะต้องมีหัวข้องานที่เหมาะสมแล้ว การจัดการเรียนการสอนแบบ TBLT นั้นยังต้องมี ส่วนประกอบแวดล้อมอีก 3 ประการ (Masanori, 2017) ได้แก่

1. ต้องมีประมวลรายวิชาหรือโปรแกรมที่เอื้อต่อ TBLT
2. ต้องมีวิชาที่ทั้งสองทฤษฎีและวิชาที่เป็น TBLT ร่วมกันในหลักสูตร
3. ต้องมีกิจกรรมเพื่อการประมวลผลลัพธ์ที่ได้

ผู้เขียนมองว่าวิธีการสอนแบบ TBLT สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของสาขาวิชาภาษาไทยเป็นอย่างยิ่ง โดยในกรณีศึกษาครั้งนี้ ผู้สอนจากทั้งสองรายวิชาที่เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม ได้ออกแบบให้นักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 นำความรู้ทางไวยากรณ์และคำศัพท์ ตลอดจนสำนวนไทยพื้นฐานที่ได้ เรียนในชั้นปีที่ 1 และ 2 มาเป็นเครื่องมือในการค้นคว้าหาความรู้และทำกิจกรรมเพื่อแนะนำวัฒนธรรมไทยใน ชุมชนเมืองมิโน จังหวัดโอซากา ซึ่งเป็นที่ตั้งของคณะภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยโอซากา โดยนักศึกษาจะ ได้ใช้ภาษาไทยในการลงมือปฏิบัติงานจริง ตลอดจนได้สะสมประสบการณ์ในการใช้ภาษาไทย อีกทั้งยังเป็น โอกาสสร้างความเข้าใจให้ชุมชนเกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรมไทยอีกด้วย โดยจะอธิบายเนื้อหากิจกรรมที่นักศึกษา ได้ปฏิบัติอย่างละเอียดต่อไป

แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติงาน (Tasks) ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2567

ในวันเสาร์ที่ 8 มิถุนายน 2024 ที่ผ่านมา ซึ่งอยู่ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2024 สาขาวิชาภาษาไทยได้จัดกิจกรรม “Motto Shiritai ! Thai no Bunka” (もっと知りタイ！タイの文化) ขึ้นที่ หอสมุดเทศบาลเมืองมิโน โดยมอบหมายให้นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 11 คน และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 1 คน ซึ่งลงทะเบียนเรียนวิชา A lecture on Thai Literature (a) (ต่อไปขอเรียกว่าวิชาวรรณคดีไทย) และ A lecture on Thai Language (a) (ต่อไปขอเรียกว่าวิชาการแปลไทย-ญี่ปุ่น) เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการ

วางแผนงาน เตรียมงาน ตลอดจนดำเนินกิจกรรมในวันงาน ภายใต้การดูแลของผู้เขียนทั้ง 2 ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำรายวิชาดังกล่าว อนึ่ง วิชาวรรณคดีไทยจะจัดการเรียนการสอนในวันจันทร์ เวลา 13:30 – 15:00 ส่วนวิชาการแปลไทย-ญี่ปุ่นจะจัดการเรียนการสอนในวันศุกร์เวลา 10:30 – 12:00 รวมเป็นเวลา 3 ชั่วโมงต่อหนึ่งสัปดาห์ นักศึกษาจะได้เรียนเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับงานกิจกรรมในช่วงโมงเรียน ในขณะเดียวกันก็ต้องใช้เวลาในการเตรียมงานอื่น ๆ เพิ่มเติมนอกเหนือจากเวลาเรียนร่วมกันด้วย จึงจัดได้ว่า การปฏิบัติงาน (Tasks) ของนักศึกษาในครั้งนี้มีลักษณะเป็นการปฏิบัติงานเพื่อสร้างผลลัพธ์ร่วมกัน (Collaborative Output Tasks) เนื่องจากนักศึกษาทุกคนต้องใช้ทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงาน (Tasks)

กิจกรรม “Motto Shiritai ! Thai no Bunka” ที่จัดขึ้นนี้ เป็นหนึ่งในกลุ่มกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม (Multicultural Symbiosis) ที่ห้องสมุดเทศบาลเมืองมิโน ซึ่งได้จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ประมาณปีละ 3 – 4 ครั้ง โดยจะสลับผลัดเปลี่ยนแนะนำและให้ความรู้เกี่ยวกับประเทศและภูมิภาคต่าง ๆ ในโลกแก่เด็ก ๆ ในชุมชน เช่น อังกฤษ เวียดนาม ไต้หวัน เป็นต้น โดยทางสาขาภาษาไทยก็ได้เคยเข้าร่วมจัดกิจกรรมมาแล้วในปี 2022 เช่นกัน

ภาพที่ 1 โปสเตอร์กิจกรรมปี 2022 “Shiritai ! Thai no Bunka”

ในช่วงแรกของภาคการศึกษา ผู้สอนได้เริ่มจากการอธิบายรายละเอียดทั่วไปเกี่ยวกับหลักสูตรรายวิชา เช่น การประเมินผล และมอบหมายให้นักศึกษาจัดกิจกรรมดังกล่าวในฐานะงาน (Tasks) ของรายวิชา ที่เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผล รวมทั้งได้ให้ข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับกิจกรรมของสาขาที่เคยจัดเมื่อปี 2022

ไว้เพื่ออ้างอิง ตลอดจนอธิบายโจทย์เงื่อนไขและรูปแบบของกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า ดังนี้

1. เป็นงานกิจกรรมสำหรับเด็กชั้นอนุบาลและประถมต้น รวมทั้งผู้ปกครอง โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้เด็ก ๆ ในชุมชนได้รู้จักวัฒนธรรมของประเทศต่าง ๆ ในโลก และเข้าใจสังคมพหุวัฒนธรรม ตลอดจนสามารถอยู่ร่วมกับเพื่อนต่างวัฒนธรรมได้อย่างเป็นสุข
2. เวลาจัดกิจกรรมคือ 60 นาที
3. กิจกรรมจัดในอาคารห้องสมุดเทศบาลเมืองมิโน
4. ให้แบ่งกิจกรรมเป็น 2 ส่วนหลัก คือ นิทาน กับ สัมผัสประสบการณ์
5. ให้นำเนื้อหาเกี่ยวกับวรรณคดีไทยที่เรียนในวิชาวรรณคดีไทยมาปรับใช้ด้วย
6. ให้นำนิทานภาพภาษาไทยมาใช้ในการกิจกรรมด้วย

หลังจากนักศึกษาได้รับมอบหมายงานและได้ทำการปรึกษาหารือก็ได้ข้อสรุปว่าจะจัดกิจกรรมที่มีเนื้อหาดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมนิทาน โดยแบ่งออกเป็นสองส่วน คือ อ่านนิทานภาพภาษาไทย โดยนักศึกษาจะแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่น และเล่นนิทานประกอบภาพ (Kamishibai) ที่นักศึกษาจะดัดแปลงจากวรรณคดีไทยพื้นบ้าน “ขุนช้างขุนแผน” โดยจะใช้ทั้งสองภาษาในการอ่านและเล่น
2. กิจกรรมสัมผัสประสบการณ์ โดยแบ่งออกเป็นสามส่วน คือ กิจกรรมประดิษฐ์มาลัยกระดาด กิจกรรมเล่นขายของผลไม้ไทย และกิจกรรมเขียนชื่อญี่ปุ่นด้วยอักษรไทย

ภาพที่ 2 โปสเตอร์กิจกรรมปี 2024 “Motto Shiritai ! Thai no Bunka” ออกแบบโดยนักศึกษา

นอกจากนี้ นักศึกษายังได้ทำกิจกรรมเพื่อประชาสัมพันธ์เชิญชวน โดยออกแบบโปสเตอร์ (ภาพที่ 2) และเขียนข้อความโฆษณาลงในวารสารเทศบาลเมืองมิโนชื่อ “เมลอน” ฉบับประจำเดือนพฤษภาคม 2024 รวมทั้งเตรียมจัดอุปกรณ์ตลอดจนเนื้อหาต่าง ๆ ในงานด้วยตนเอง หลังจากนั้นนักศึกษาระดมสมองกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ แล้ว ผู้สอนทั้งสองจึงได้วิเคราะห์ปรับปรุงและออกแบบสาระการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับเนื้อหากิจกรรม ในครั้งนี้ เพื่อช่วยให้ผู้สอนมองเห็นภาพรวมหรือโครงร่างความคิดที่จะนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจนมากขึ้น ผู้สอนได้สรุปความสัมพันธ์ของกิจกรรมและสาระการเรียนรู้ไว้เป็นแผนภาพหลักสูตร (Curriculum Map) ตามวิธีของ Frazee & Rudnitski (1995) ซึ่งโดยทั่วไปแผนภาพหลักสูตรจะใช้หลักการเดียวกับการเขียนแผนภาพความคิด (Mind Map) โดยจะเขียนข้อความที่เป็นประเด็นหลักไว้วงกลมตรงกลาง จากนั้นใส่ประเด็นรองซึ่งมีความสัมพันธ์หรือเชื่อมโยงกับประเด็นหลักไว้ในวงกลมที่ขยายต่อไป นอกจากนี้ หากมีประเด็นย่อยที่สัมพันธ์หรือเชื่อมโยงกับประเด็นรอง ก็อาจเขียนขยายต่อไปได้อีกไม่จำกัด

ภาพที่ 3 แผนภาพหลักสูตรรายวิชาวรรณคดีไทยและการแปลไทย-ญี่ปุ่น

แผนภาพหลักสูตรนี้ ทำให้ผู้สอนวิชาวรรณคดีไทยและการแปลไทย-ญี่ปุ่นเห็นความเกี่ยวข้องของแต่ละสาระวิชาในภาพรวมได้อย่างบูรณาการ และสามารถพิจารณาความเชื่อมโยงของแต่ละส่วน ตลอดจนกำหนดวัตถุประสงค์ผลการเรียนรู้ และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนที่เกี่ยวข้องได้ง่ายขึ้น

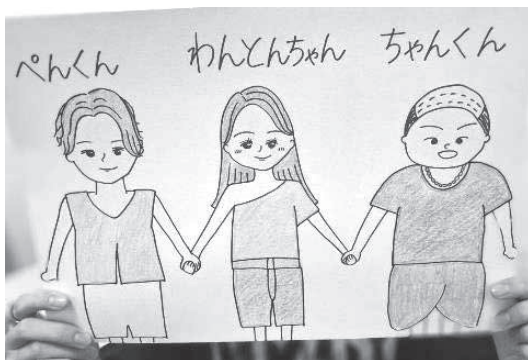
แนวทางการจัดการเรียนรู้ในวิชาวรรณคดีไทย

อาจกล่าวได้ว่า การเรียนการสอนวรรณคดีไทยทุกระดับในปัจจุบันนี้ กำลังอยู่ในสภาพใกล้วิกฤต เพราะยุคนี้เป็นยุคที่นิยมความรู้ที่เป็นสากล ความรู้ใดก็ตามที่มีได้อยู่ในขอบเขตของความเป็นสากล ก็จะไม่ผู้นิยมมากนัก วรรณคดีไทยจึงกลายเป็นยาขมสำหรับคนรุ่นใหม่ กุสุมา รักษมณี (2534: 205) ได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการสอนวรรณคดีแก่คนรุ่นใหม่ไว้ว่า การสอนวรรณคดีให้แก่คนรุ่นใหม่ด้วยวิธีการเดิมคงจะไม่ได้ผล ทั้งยังไม่อาจเรียกร้องให้คนรุ่นนี้กลับไปสู่ระบบการสอนวรรณคดีเดิมได้เพราะความสนใจของผู้เรียนเปลี่ยนไปและผู้เรียนมีเรื่องที่จะต้องเรียนรู้มากขึ้น

การถอยออกห่างจากวรรณคดียังพบได้ในคนรุ่นใหม่ทั่วโลกเช่นเดียวกัน ทำให้กระแสการเรียนรู้วรรณคดีด้วยประสบการณ์ตรงเพื่อสร้างความเข้าใจทั้งต่อตนเองและสังคม กำลังเป็นที่จับตามองในโลกของการศึกษาวรรณคดี เช่นงานวิจัยของ Nonaka & Danning (2023) ที่ได้ทำแบบสอบถามเก็บข้อมูลการรับรู้

ทางอารมณ์ของนักศึกษาญี่ปุ่นจากการอ่านวรรณคดีญี่ปุ่น และพบว่านักศึกษาที่ชื่นชอบวรรณคดีมักนำประสบการณ์อารมณ์ความรู้สึกที่ได้จากการอ่านวรรณคดีมาปรับใช้ในชีวิต ดังนั้นผู้สอนจึงมองว่าการนำวรรณคดีไทยพื้นบ้านเรื่อง “ขุนช้างขุนแผน” มาเป็นสื่อกลางเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วรรณคดีโดยเน้นการตอบสนองผ่านการปฏิบัติงาน (Tasks) ได้แก่ กิจกรรม “Motto Shiritai ! Thai no Bunka” ในครั้งนี้จึงนับว่าเป็นแนวทางที่ดีแนวทางหนึ่ง เพราะผู้เรียนจะต้องทำความเข้าใจทั้งเรื่องราวและประสบการณ์อารมณ์ที่ได้จากวรรณคดีดังกล่าวไปปรับใช้ทำกิจกรรมในชีวิตจริง และคาดว่าจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจภาษาและวัฒนธรรมไทยได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น รวมทั้งยังอาจนำไปต่อยอดในการศึกษาเปรียบเทียบวรรณคดีญี่ปุ่นได้ในอนาคตต่อไปอีกด้วย ซึ่งผู้สอนได้ดำเนินการเรียนการสอนโดยมีขั้นตอนและแนวทางดังนี้

1. เรียนรู้เนื้อเรื่องย่อของวรรณคดีเรื่อง “ขุนช้างขุนแผน” เพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาในภาพรวม
2. ให้นักศึกษาคัดเลือกเนื้อหาตอนที่สนใจ ในครั้งนี้ให้นักศึกษาเลือกเรื่องราวตั้งแต่วัยเด็กของขุนช้างขุนแผน และนางพิมพิลาไลย (วันทอง) จนถึงช่วงที่ขุนแผนกลับไปหานางวันทอง
3. นักศึกษาศึกษาเพิ่มเติมเนื้อหาในส่วนนี้ผ่านเอกสารบทความที่จัดทำโดยผู้สอน โดยใช้ภาษาที่นักศึกษาสามารถทำความเข้าใจได้ด้วยตนเอง
4. นักศึกษาจับกลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับบทอ่านและสรุปเรื่องราว
5. นักศึกษาจับกลุ่มอภิปราย และเขียนนิทานเรื่องใหม่โดยอิงเนื้อหาจากวรรณคดีเพื่อให้เข้าใจง่าย เหมาะสมที่จะนำไปใช้เล่านิทานประกอบภาพ (Kamishibai) สำหรับเด็กอนุบาลและประถมต้น ชาวญี่ปุ่น เช่น ปรับชื่อตัวละครใหม่เป็น “แผนคุง” “ช้างคุง” “วันทองจัง” โดยใช้การเล่นคำ “ขุน” ในภาษาไทย กับคำเรียกเด็กผู้ชายในภาษาญี่ปุ่น “-kun” และใช้คำเรียกเด็กผู้หญิงญี่ปุ่น “-chan” เพื่อให้เด็ก ๆ ชาวญี่ปุ่นรู้สึกคุ้นเคย นอกจากนี้ยังปรับเนื้อเรื่องให้จบอย่างสนุกสนานกรรม โดยให้เรื่องจบที่ “วันทองจัง” ลงเอยกับ “แผนคุง” และลงโทษ “ช้างคุง” ให้สำนึกผิด
6. นักศึกษาวาดภาพประกอบและนำเสนอนิทานที่แต่งขึ้นใหม่ด้วยภาษาไทยในรายวิชา จากนั้นรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้สอน

ภาพที่ 4 ภาพประกอบนิทาน “แผนคุงกับช้างคุง” วาดโดยนักศึกษา

จากการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนเหล่านี้ นอกจากนักศึกษาจะได้นำความรู้จากวรรณคดีไทยเป็นฐานไปปรับใช้ในงาน “Motto Shiritai ! Thai no Bunka” ในส่วนของการเล่านิทานประกอบภาพ (Kamishibai) แล้ว ยังสามารถนำไปปรับใช้ในกิจกรรมประดิษฐ์มาลัยกระดาษและเล่นขายของผลไม้ไทยอีกด้วย ซึ่งในที่นี้จะขอยกตัวอย่างวรรณคดีบทที่ผู้สอนได้ยกมาใช้ประกอบในวิชา

สำหรับกิจกรรมประดิษฐ์มาลัยกระดาษ ผู้สอนได้ยกบทกลอนในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนที่มีการกล่าวถึงดอกไม้ที่มักใช้พิธีกรรมต่าง ๆ ในวัฒนธรรมไทย เช่น

“ครานั้นท่านพระจมีนศรี ถึงวันดีได้ช่องก็ผ่องใส

จึงจัดแจงแต่งรูปเทียนดอกไม้ จะเข้าไปทูลถวายเจ้าพลายงาม”

ผู้สอนได้ยกกลอนบทนี้เพื่ออธิบายให้ผู้เรียนเห็นถึงความสำคัญของการใช้ดอกไม้ (ในที่นี้ ดอกไม้หมายถึงรวมถึงพวงมาลัย) ในงานพิธีกรรมต่าง ๆ ของไทย ซึ่งต่อมาผู้เรียนได้นำไปต่อยอดและถ่ายทอดวัฒนธรรมไทยผ่านกิจกรรมประดิษฐ์มาลัยกระดาษ พร้อมอธิบายความสำคัญของดอกไม้ในพิธีการด้วยภาษาง่าย ๆ ให้นักเรียนอนุบาลและประถมต้นชาวญี่ปุ่นเข้าใจ

นอกจากวัฒนธรรมการร้อยดอกไม้แล้ว ในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ยังมีเรื่องราวของอาหารที่สะท้อนความเป็นอยู่ ความเชื่อและวัฒนธรรม รวมถึงลักษณะทางสังคมของคนในยุคหนึ่งที่นิยมจัดอาหารตามโอกาส ทั้งอาหารในชีวิตประจำวันทั่วไปและการจัดอาหารในโอกาสพิเศษ เช่น บทที่กล่าวถึงอาหารในเทศกาลสงกรานต์ที่เมืองสุพรรณบุรีไว้ว่า

“แล้วกลับบ้านเตรียมการเลี้ยงเจ้าชู้	ปิ้งจีสารพัดจัดแจงไว้
ทำน้ำยาแกงหมต้มแกง	ผ่าฟักจักแฟงพะแนงไก่
บ้างทำห่อหมกปกปิดไว้	ต้มไข่ผัดปลาแห้งทั้งแกงบวน
บ้างก็ทำวันชาศาคู	ข้าวเหนียวหน้าหมูไว้ถั่วถั่ว
หน้าเตี้ยเรียงเล็ดข้าวเม่ากวน	ของสวนลุ่มสุกทั้งลูกไม้
มะปรางกลางสาตุลูกหวายหว่า	ลัมโอลัมซ่าทั้งกล้วยไข่
ทุกบ้านอลหม่านกันทั่วไป	จนตึกตื่นหลับไหลไปฉับพลัน”

จะเห็นได้ว่า ในกลอนหลายบทมีชื่ออาหารไทย รวมทั้งผลไม้ไทยปรากฏอยู่ให้เห็นอยู่ไม่น้อย ซึ่งในชั่วโมงเรียน ผู้สอนได้อธิบายให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของอาหารไทยและผลไม้ไทยในงานพิธีกรรม จากนั้น ผู้เรียนก็ได้เลือกเนื้อหาบางส่วน คือ ผลไม้ไทยหลายชนิด มาต่อยอดการเรียนรู้โดยตัดกระดาษรูปผลไม้เป็นชิ้น ๆ เพื่อให้เด็กที่เข้าร่วมกิจกรรม “Motto Shiritai ! Thai no Bunka” ได้เล่นเกมของเลือกชื่อภาพผลไม้ไทย เด็ก ๆ จะได้มีปฏิสัมพันธ์พูดคุยเรียนรู้เกี่ยวกับผลไม้ไทยกับพี่ ๆ นักศึกษา ซึ่งนักศึกษาที่ต้องนำความรู้ที่ได้เรียนและศึกษาเพิ่มเติมมาให้ข้อมูลแก่เด็ก ๆ ด้วย นับเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันทั้งสองฝ่าย

แนวคิดการจัดการเรียนรู้ในวิชาการแปลไทย-ญี่ปุ่น

ในการแปลภาษา ผู้แปลจะต้องมีความรู้ความเข้าใจภาษาและวัฒนธรรมที่ดีเยี่ยม ทั้งภาษาและวัฒนธรรมต้นทาง จนถึงภาษาและวัฒนธรรมปลายทาง ซึ่งในกรณีนี้ ต้นทางคือภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย ส่วนปลายทางคือภาษาญี่ปุ่นและวัฒนธรรมญี่ปุ่น ซึ่งเป็นภาษาแม่และเป็นพื้นเพของนักศึกษา แต่การที่มีภาษาปลายทางเป็นภาษาแม่ ก็ไม่ได้หมายความว่านักศึกษาทุกคนจะสามารถใช้ภาษาเมื่อนั้น ๆ ในการแปลได้อย่างดีเยี่ยมเสมอไป เพราะนักศึกษายังต้องมีความสามารถจับใจความสำคัญของเนื้อหาจากต้นทางและต้องเข้าใจในเรื่องลีลาของภาษาอีกด้วย มิฉะนั้นแล้วจะไม่สามารถเลือกถ้อยคำที่แปลเป็นภาษาปลายทางอย่างถูกต้อง

เหมาะสมกับสถานการณ์ได้ เราอาจเรียกความสามารถนี้ว่า ความรู้สึกไวต่อภาษา (สุพรรณิ ปันมณี, 2005; 24) หากขาดความไวของภาษา แม้ภาษาปลายทางที่แปลออกมาจะมีเนื้อความถูกต้อง แต่อาจไม่สามารถถ่ายทอดอารมณ์และลีลาของผู้ใช้ภาษาต้นทางได้เพียงพอ ทำให้ขาดความเชื่อมโยงตรงต่อต้นฉบับซึ่งเป็นหนึ่งในคุณสมบัติพื้นฐานของการแปลที่ดี (วรรณถ วิมลเฉลา, 2000; 13) ดังนั้น ในวิชาการแปลไทย-ญี่ปุ่นนี้ นอกเหนือจากจะเป็นการต่อยอดความสามารถทางภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยที่ได้เรียนรู้มาในชั้นปีที่ 1 และ 2 แล้ว นักศึกษาจะได้ฝึกแยกแยะความแตกต่างที่ละเอียดอ่อนของการใช้ภาษาไทยในหลายรูปแบบตามบริบทต่าง ๆ อีกด้วย

ดังที่ได้กล่าวไปว่าในการแปลเราต้องมีความเชื่อตรงต่อต้นฉบับทั้งในแง่ความหมายและรูปแบบทางภาษา ดังนั้น ผู้แปลจึงต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์และรูปแบบในการแปลเสมอว่า “แปลอะไร” “แปลให้ใครอ่าน” “แปลทำไม” และ “แปลแล้วเอาไปใช้ที่ใด” สำหรับวิชาการแปลไทย-ญี่ปุ่นภาคการศึกษานี้ หลังจากให้นักศึกษาได้กำหนดกิจกรรมที่จะเป็นงาน (Tasks) เรียบร้อยแล้ว ผู้สอนได้ดำเนินการเรียนการสอนต่าง ๆ โดยมีจุดประสงค์เพื่อฝึกทักษะความไวของภาษาให้ผู้เรียน ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ให้นักศึกษาอภิปรายว่า ภาษาที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรม “Motto Shiritai ! Thai no Bunka” ครั้งนี้ซึ่งมีผู้เข้าร่วมเป็นเด็กวัยอนุบาลและประถมต้น ควรเป็นภาษารูปแบบใด และต้องระวังสิ่งใดในการใช้ภาษาบ้าง (“แปลให้ใครอ่าน” “แปลทำไม” และ “แปลแล้วเอาไปใช้ที่ใด”)
2. ให้นักศึกษาเลือกนิทานภาพภาษาไทยสำหรับเด็กมา 1 เล่ม และเขียนสรุปนิทาน “แผนคุง ช้าง คุง” ที่นักศึกษาได้ดัดแปลงมาจากวรรณคดีไทยพื้นบ้าน “ขุนช้างขุนแผน” และนำเสนอไปแล้วในวิชาวรรณคดีไทย (“แปลอะไร”)
3. ให้นักศึกษาแต่ละคนแปลนิทานภาพที่เลือกมาเป็นภาษาญี่ปุ่น จากนั้นจับกลุ่มเพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างในการใช้ภาษาของแต่ละคนว่าเหมาะสมหรือไม่อย่างไร และสรุปหาบทแปลที่เหมาะสมที่สุด อนึ่ง เมื่อพิจารณาอายุของผู้เข้าร่วมและเวลาในการนำเสนอ ในครั้งนี้ นักศึกษาจึงได้เลือกนิทานเรื่อง “ลูกเจี๊ยบ 5 ตัว” ของวชิราวรรณ ทับเสือ (2004) ที่มีเนื้อหาล้น ไม่ซับซ้อน และมีการใช้เสียงสัตว์พจน์ เช่น เสียงเป็ด ก๊าก ๆ หรือเสียงลูกเจี๊ยบ จี๊บ ๆ รวมทั้งมีการสอนนับเลขไทย

เพื่อดึงดูดให้ผู้เข้าร่วมมีความรู้สึกสนุกสนาน และสามารถมีส่วนร่วมในการเรียนเสียงศัพท์จนไป
พร้อมกันในกิจกรรมอ่านนิทาน

ภาพที่ 5 ปกหนังสือ “ลูกเจี๊ยบ 5 ตัว” ที่นักศึกษาแปล

4. ให้นักศึกษาแต่ละคนสรุปเรื่องย่อของวรรณคดีไทยขุนช้างขุนแผนเป็นภาษาญี่ปุ่น พร้อมทั้งแปล
นิทานที่ตนได้ดัดแปลงมาในวชิราวรรณคดีไทยเรื่อง “แผนคงกับช้างคง” เป็นภาษาญี่ปุ่น จากนั้นจับ
กลุ่มเพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างในการใช้ภาษาของแต่ละคนว่าเหมาะสมหรือไม่อย่างไร และ สรุป
หาบทแปลที่เหมาะสมที่สุด

หลังจากเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนเหล่านี้ นักศึกษาได้เรียนรู้ว่าการแปลในรูปแบบที่
เหมาะสมที่สุดของการแปลนิทานภาพ คือ การแปลที่โดยพยายามคงความหมายของต้นฉบับเอาไว้ให้มากที่สุด
หรือที่เรียกกันว่า “การแปลเรียบเรียง” แต่การแปลวรรณคดีขุนช้างขุนแผนเพื่อนำมาดัดแปลงเป็นนิทาน
“แผนคงกับช้างคง” ใช้ในกิจกรรมอ่านนิทานแปลและเล่านิทานประกอบภาพ (Kamishibai) นั้น ถือเป็น
รูปแบบการแปลที่เน้นรักษาเฉพาะเนื้อความสำคัญหรือโครงเรื่อง (สมเกียรติ เขวงกิจวิช, 2006; 21-22)
เมื่อนักศึกษาเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของบริษัทในการแปล ในกิจกรรมการจับกลุ่มเพื่อวิเคราะห์
ก็พบว่านักศึกษาสามารถเลือกใช้รูปแบบภาษาปลายทางได้เหมาะสมขึ้น

นอกจากนี้ ในกิจกรรมสัมผัสประสบการณ์ทั้งสามส่วน ยังแฝงการฝึกทักษะการแปลเอาไว้ด้วย
โดยในกิจกรรมประดิษฐ์มาลัยกระดาษและเล่นขายของผลไม้ไทย นักศึกษาจะต้องอธิบายศัพท์และแนวคิด

หลายอย่างที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของไทยซึ่งไม่สามารถหาคำแปลแบบคำต่อคำได้ในภาษาญี่ปุ่น ดังนั้น นักศึกษาจึงต้องหาข้อมูลและทำความเข้าใจวัฒนธรรมทั้งไทยและญี่ปุ่นไว้อย่างดี ยกตัวอย่างเช่นคำว่า “มาลัย” นักศึกษาอาจจะแปลเป็น “marai” ในฐานะชื่อเฉพาะก็ได้ แต่ผู้รับสารที่เป็นเด็กที่ยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับ วัฒนธรรมไทยอาจไม่เข้าใจ ดังนั้น นักศึกษาจึงได้เลือกเอาคำว่า “hanawa” หรือพวงดอกไม้ในภาษาญี่ปุ่นมาใช้ โดยเติมคำว่า “ของไทย” ประกอบ เพื่อแยกมาลัยออกจากพวงดอกไม้แบบญี่ปุ่นว่า “Thai no hanawa” หรือ “พวงดอกไม้แบบไทย” นั่นเอง ในขณะเดียวกัน ชื่อผลไม้ต่าง ๆ ที่มีเฉพาะในไทย ก็ต้องการคำอธิบาย เกี่ยวกับลักษณะทั้งรูปร่างหน้าตา สี สัน รสชาติ นักศึกษาจึงต้องหาข้อมูลจากเอกสารที่ส่วนใหญ่เขียนเป็น ภาษาไทยเพื่อนำมาอธิบายเป็นภาษาญี่ปุ่นที่เข้าใจง่ายและเหมาะสมกับบริบท นอกจากนี้ในกิจกรรมเขียนชื่อ ญี่ปุ่นเป็นอักษรไทย ยังเป็นการฝึกแปลคำอ่านของชื่อเฉพาะในภาษาญี่ปุ่น ซึ่งโดยทั่วไปหากผู้เรียนไม่ได้รับการ ฝึกฝนเรียนรู้ บางครั้งก็อาจเขียนไม่ถูกต้องทั้งตามอักขระและสมัยนิยม เช่น ชื่อ Hiroshi ผู้แปลอาจใช้อักษร ห ที่ออกเสียงพยัญชนะ h เหมือนเสียง ฮ แต่คนไทยจะนิยมใช้ ฮ มากกว่า จึงควรเขียนว่า “อิโรชิ” ไม่ใช่ “หิโรชิ” หรือชื่อ Yoko อาจใช้ ยู แทน y หรือ ไค ค แทน k แต่ที่ถูกต้องควรเขียนว่า “โยโกะ” มิใช่ “โยโคะ” เป็นต้น

ผลตอบรับที่ได้จากการปฏิบัติงาน (Tasks)

หลังจากกิจกรรม “Motto Shiritai ! Thai no Bunka” สิ้นสุดลง ผู้สอนได้ทำการประเมินผลตอบรับ ออกเป็นสองส่วน ส่วนแรกคือการประเมินผลจากผู้เข้าร่วมกิจกรรม “Motto Shiritai ! Thai no Bunka” ซึ่งเป็นเด็กอนุบาลและประถมต้น รวมทั้งผู้ปกครองจำนวนรวม 40 ราย โดยให้กรอกแบบสอบถามในวันงาน แม้ส่วนนี้จะไม่ใช่เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงาน (Tasks) ของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการใน รูปแบบ TBLT ในครั้งนี้ แต่มีความข้องเกี่ยวกับการประเมินในส่วนที่สองที่เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงาน (Tasks) นั่นคือการประเมินผลตอบรับจากนักศึกษา ซึ่งได้จัดในรูปแบบการประชุมทบทวนผลงาน (Review Meeting) ในช่วงโม่งเรียนแรกหลังจากที่กิจกรรมเสร็จสิ้นลง

สำหรับส่วนแรก มีผู้ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามรวมเด็กและผู้ปกครองเป็นจำนวน 21 ราย โดย

จากผลสำรวจพบว่าหลังจากเข้าร่วมกิจกรรม ผู้ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามทุกรายเกิดความสนใจทั้งในเรื่องสังคม วัฒนธรรมไทย ตลอดจนภาษาไทย และมีความประสงค์อยากเข้าร่วมกิจกรรมเช่นนี้อีก นอกจากนี้ยังพบว่ามีเด็ก ๆ ที่มีเชื้อสายไทยที่อาศัยอยู่ในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมอีกด้วย จึงนับว่านักศึกษาบรรลุจุดประสงค์การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจและการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมที่ตั้งไว้ในตอนแรก

สำหรับส่วนที่สองที่เป็นส่วนหนึ่งในการปฏิบัติงาน (Tasks) ของสาระการเรียนรู้ พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจต่อผลและประสบการณ์ที่ตนได้รับจากการปฏิบัติงาน ดังตัวอย่างความคิดเห็นที่ได้มีการแลกเปลี่ยนพูดคุยกันในการประชุมทบทวนผลงาน ดังนี้

“สนุกมาก เราได้เรียนรู้เรื่องชุมชนข้างชุมชนแผน และได้สอนเด็ก ๆ เกี่ยวกับเมืองไทย”

“เราสนใจเรื่องกุมารทองมาก เคยได้เรียนในวิชาวัฒนธรรมไทยมาบ้าง”

“เมื่อเจอกุมารทองเราเข้าใจว่าเป็นเครื่องรางของไทย เหมือนกับของญี่ปุ่น”

“ในวิชานี้ฉันทำคามิชิโบ (เล่านิทานประกอบภาพ) กับเพื่อนค่ะ สรุปร้องให้เด็ก ๆ ยากค่ะ

แต่ตั้งใจเข้าใจเรื่องและใช้คำศัพท์ง่าย ๆ สำหรับเด็กตอนอ่านเรื่องวันจริง”

“ในเรื่องนี้ชุมชนมีศักยภาพพิเศษค่ะ สนุกและตั้งใจค่ะ”

“ปกติไม่ค่อยได้มีโอกาาสเจอเด็ก แต่เห็นเด็ก ๆ ฟัง และเล่นสนุก ก็ดีใจ”

อนึ่ง ในส่วนของการประเมินผลการเรียนในแต่ละรายวิชา สำหรับการเรียนรู้แบบบูรณาการเช่นนี้ ควรใช้การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) กล่าวคือ ควรพิจารณาทั้งจากพัฒนาการ การมีส่วนร่วมในงานที่ได้รับมอบหมาย (Tasks) การสื่อสารและทำงานร่วมกันของผู้เรียน ซึ่งเหล่านี้เป็นกระบวนการการเรียนรู้หรือ Process ในขณะเดียวกันก็ประเมินผลลัพธ์จากการเรียนรู้หรือ Product ควบคู่กันไปด้วย ทำให้การประเมินสามารถครอบคลุมพฤติกรรมในขณะปฏิบัติงานของผู้เรียนตั้งแต่ต้นจนจบ ในการให้คะแนนจะใช้เครื่องมือที่เรียกว่า Scoring Rubrics (ต่อไปเรียกว่ารูบรีค) ซึ่งรูบรีคต้องมีส่วนประกอบ

3 ประการคือ หัวข้อประเมิน ระดับความสามารถ และคำจำกัดความของความสามารถในแต่ละระดับ (The Japan Forum, 2013; 68-72)

ตารางที่ 1 รูบริกที่ใช้ในหลักสูตรรายวิชาวรรณคดีไทยและการแปลไทย-ญี่ปุ่น

ระดับความสามารถ หัวข้อประเมิน		4 ดีมาก	3 ดี	2 พอใช้	1 ควรปรับปรุง
วรรณคดีไทย “ขุนช้างขุนแผน”	เข้าใจ	จดจำโครงเรื่องได้ทั้งหมด	จดจำโครงเรื่องได้ส่วนใหญ่	จดจำโครงเรื่องได้บางส่วน	จดจำโครงเรื่องได้เล็กน้อย
	ถ่ายทอด	เล่าเรื่องได้ตั้งแต่ต้นจนจบ	เล่าเรื่องได้ส่วนใหญ่	เล่าเรื่องได้บางส่วน	เล่าเรื่องได้เล็กน้อย
	วิเคราะห์	เข้าใจสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเรื่องทั้งหมด	เข้าใจสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเรื่องส่วนใหญ่	เข้าใจสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเรื่องบางส่วน	เข้าใจสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเรื่องเล็กน้อย
	สร้างสรรค์	เรียบเรียงเนื้อหาทั้งหมดให้เหมาะสมกับการเล่าניתนได้	เรียบเรียงเนื้อหาส่วนใหญ่ให้เหมาะสมกับการเล่าניתนได้	เรียบเรียงเนื้อหาบางส่วนให้เหมาะสมกับการเล่าניתนได้	เรียบเรียงเนื้อหาให้เหมาะสมกับการเล่าניתนได้เล็กน้อย
	เข้าใจ	เข้าใจความหมายและรูปแบบการใช้ภาษาของต้นฉบับได้สมบูรณ์	เข้าใจความหมายและรูปแบบการใช้ภาษาของต้นฉบับได้ส่วนใหญ่	เข้าใจความหมายและรูปแบบการใช้ภาษาของต้นฉบับได้บางส่วน	เข้าใจความหมายและรูปแบบการใช้ภาษาของต้นฉบับได้เล็กน้อย
การแปลไทย-ญี่ปุ่น	ถ่ายทอดและสร้างสรรค์	แปลความหมายและรูปแบบภาษาของต้นฉบับเป็นภาษาปลายทางได้อย่างสมบูรณ์	แปลความหมายและรูปแบบภาษาของต้นฉบับเป็นภาษาปลายทางได้ส่วนใหญ่	แปลความหมายและรูปแบบภาษาของต้นฉบับเป็นภาษาปลายทางได้บางส่วน	แปลความหมายและรูปแบบภาษาของต้นฉบับเป็นภาษาปลายทางได้เล็กน้อย
	วิเคราะห์	เข้าใจความแตกต่างระหว่างบทแปลที่มาจากต้นฉบับเดียวกันได้ทั้งหมด	เข้าใจความแตกต่างระหว่างบทแปลที่มาจากต้นฉบับเดียวกันได้ส่วนใหญ่	เข้าใจความแตกต่างระหว่างบทแปลที่มาจากต้นฉบับเดียวกันได้บางส่วน	เข้าใจความแตกต่างระหว่างบทแปลที่มาจากต้นฉบับเดียวกันได้เล็กน้อย
	เข้าใจ	เข้าใจจุดประสงค์ตลอดจนเจือินใจและสภาพแวดล้อมของงานทั้งหมด	เข้าใจจุดประสงค์ตลอดจนเจือินใจและสภาพแวดล้อมของงานส่วนใหญ่	เข้าใจจุดประสงค์ตลอดจนเจือินใจและสภาพแวดล้อมของงานบางส่วน	เข้าใจจุดประสงค์ตลอดจนเจือินใจและสภาพแวดล้อมของงานได้เล็กน้อย
งาน (Tasks)	ถ่ายทอดและสร้างสรรค์	วางแผนกิจกรรมให้เหมาะสมกับเจือินใจและสภาพแวดล้อมได้ดีมาก	วางแผนกิจกรรมให้เหมาะสมกับเจือินใจและสภาพแวดล้อมได้ค่อนข้างดี	วางแผนกิจกรรมให้เหมาะสมกับเจือินใจและสภาพแวดล้อมได้พอใช้	ควรปรับปรุงแผนกิจกรรมให้เหมาะสมกับเจือินใจและสภาพแวดล้อม

ระดับความสามารถ หัวข้อประเมิน		4 ดีมาก	3 ดี	2 พอใช้	1 ควรปรับปรุง
	วิเคราะห์ (ในการประชุมทบทวน ผลงาน)	วิเคราะห์สิ่งที่ควร ปรับปรุงและแนว ทางแก้ไขได้ดีมาก	วิเคราะห์สิ่งที่ควร ปรับปรุงและแนว ทางแก้ไขได้ ค่อนข้างดี	วิเคราะห์สิ่งที่ควร ปรับปรุงและแนว ทางแก้ไขได้พอใช้	วิเคราะห์สิ่งที่ควร ปรับปรุงและแนว ทางแก้ไขได้เล็กน้อย

ตารางที่ 1 คือ รูบรีคที่ผู้สอนได้ใช้ประเมินจริงในรายวิชาครั้งนี้ โดยแบ่งหัวข้อประเมินออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชารรณคดีไทยและการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาการแปลไทยญี่ปุ่น ซึ่งถือเป็นกระบวนการเรียนรู้ (Process) รวมทั้งกิจกรรมที่เป็นงาน (tasks) ในรูปแบบ บูรณาการของนักศึกษา ซึ่งถือเป็นผลลัพธ์จากการเรียนรู้ (Product) ควบคู่ไปด้วย อนึ่ง เนื่องจากงาน (Tasks) ของนักศึกษาในครั้งนี้ เป็นไปในลักษณะงานกลุ่มเพื่อสร้างผลลัพธ์ร่วมกัน (Collaborative Output Tasks) ดังนั้นการประเมินในส่วนนี้จะไม่ทำการประเมินเป็นรายบุคคล แต่จะประเมินร่วมกันทั้งกลุ่ม

สรุปผล

ในภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2024 ผู้สอนจากทั้งสองรายวิชาคือวิชารรณคดีไทย และวิชาการแปลภาษาไทย-ญี่ปุ่น ได้ออกแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่เน้นปฏิบัติงาน (TBLT) โดยได้นำเสนอ แนวทางการจัดการเรียนการสอนไว้แล้วในเบื้องต้น เพื่อเป็นตัวอย่างการสอนภาษาไทยในลักษณะที่ให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน (Coordinate Model) โดยหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศต่อไปในอนาคต

ภาพที่ 6 บรรยายภาพงาน “Motto Shiritai ! Thai no Bunka”

จากการดำเนินการพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้การศึกษาวรรณคดีและการแปลเป็นฐานสามารถดำเนินการให้ประสบความสำเร็จได้ หากทุกฝ่ายมีความร่วมมือและมีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เช่น จัดตารางการทำงานให้ผู้สอนสามารถวางแผนการสอนร่วมกัน หรือจัดตารางเวลาให้นักศึกษาได้รู้ว่าควรวางแผนการทำงานอย่างไร ไม่เพียงแต่ความร่วมมือระหว่างผู้สอนหรือระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนเท่านั้น ขณะเดียวกันยังรวมถึงความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งในและนอกสถาบันการศึกษาด้วย

ยกตัวอย่างเช่นในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ สาขาวิชาภาษาไทยก็ได้รับความร่วมมือจากห้องสมุดเทศบาลเมืองมิโน จังหวัดโอซากา และ Diversity and Community Engagement Research Center มหาวิทยาลัยโอซากา ด้วยเช่นกัน

สุดท้ายนี้จึงอาจกล่าวสรุปได้ว่า การจะจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นปฏิบัติงาน (TBLT) เพื่อเอื้อให้นักศึกษาได้สร้างสมประสบการณ์และเพิ่มพูนทักษะในด้านต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นจริงได้นั้น นอกจากปัจจัยแวดล้อมภายใน 3 ประการ ได้แก่ ประมวลรายวิชา วิชาที่ทั้งสอนทฤษฎีและวิชาที่เป็น TLBT ร่วมกันในหลักสูตร และงาน (Tasks) เพื่อการประมวลผล (Masanori, 2017) แล้ว ยังจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยแวดล้อมภายนอกด้วย การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเช่นนี้จึงขาดความร่วมมือร่วมใจจากหลายฝ่ายมิได้

Bill VanPatten and Alessandro G.

2015 *Key Terms in Second Language Acquisition*, Bloomsbury Academic

Ellis Rod and Shintani Natsuko

2013 *Exploring Language Pedagogy through Second Language Acquisition Research*,
Routledge

Frazee & Rudnitski

1995 *Integrated Teaching Methods: Theory, Classrooms Applications, Field-Based Connections*. Albany, NY: Delmar

Hymes Dell

1974 *Foundations in Sociolinguistics: An ethnographic approach*. Philadelphia: University
of Pennsylvania Press

Labov William

1972 *Sociolinguistic patterns*. (Conduct and Communication, 4.) Philadelphia: University
of Pennsylvania Press.

Masanori Matsumura

2017 *Task-Based Instruction of English as a Second Language Principles and
Practicoes of TLBT*, Taishukan (In Japanese)

Nonaka Susumu, Danning Zhao

2023 *How Are Young People Moved by Literature? An Exploratory Study on Japanese
University Students' Eliciting Factors of and Responses to Being Moved by Literary Works*,
Saitama University review - Faculty of Liberal Arts 59-1. Saitama University; 113-128 (In
Japanese)

The Japan Forum

2013 *外国語学習のめやす*. The Japan Forum (In Japanese)

กุสุมา รัชชมนั

1991 *สีสนัวรรณคดี*. กรุงเทพฯ: ศยาม

ศัฎฐี ปราโมช

1989 *ขุนช้างขุนแผนฉบับอ่านใหม่*. กรุงเทพฯ: ศยามรัฐ

วชิราวรรณ ทับเสื่อ

2003 *ลูกเจี๊ยบ 5 ตัว*. กรุงเทพฯ: แพรวเพ่อนเด็ก

วรรณถ วิมลเฉลา

2000 *คู่มือสอนแปล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมเกียรติ เสงวกิจวณิช

2006 *แปลญี่ปุ่น-ไทยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ภาษาและวัฒนธรรม
สุพรรณิ ปันมณี

2005 *การแปลชั้นสูง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย